

*Павло КІРПЕНКО,
кандидат історичних наук, доцент*

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ФАКУЛЬТЕТУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ГЛІБА ЦВЕТКОВА

Відродження факультету, а потім Інституту міжнародних відносин у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка — справа рук Гліба Миколайовича Цветкова. У цьому твердженні немає і краплини перебільшення. Наприкінці 1960-х Гліб Миколайович обіймав посаду проректора університету із зовнішніх зв'язків. У світі, особливо в Африці, завершувався процес деколонізації. Одним із його результатів було швидке зростання кількості студентів з молодих держав у навчальних закладах Радянського Союзу. Гліб Миколайович раніше за інших зрозумів, що серед безлічі спеціальностей для іноземних студентів необхідно готувати дипломатичні й політичні кадри. Закріпити за Україною цей напрям було нелегкою справою. У той час такі кадри для так званих країн соціалістичної співдружності готував Московський державний інститут міжнародних відносин, створений 1944 року. Там навчалися студенти з європейських країн-союзників СРСР. У 1950-ті там було дуже багато студентів з Китайської Народної Республіки й Кореїської Народно-Демократичної Республіки. Створений 1961 року Університет дружби народів (тоді він був імені Патріса Лумумби) цю проблему не розв'язував. Її розв'язали в Україні завдяки зусиллям і логіці Гліба Миколайовича.

Факультет міжнародних відносин і міжнародного права Київського державного університету імені Тараса Шевченка відновив свою роботу 1971 року на базі фахівців трьох факультетів: юридичного — кафедри міжнародного права, історичного — кафедри міжнародних відносин й частково кафедри нової та новітньої історії і фахівців із зовнішньоекономічних відносин економічного факультету. Спеціальними кафедрами нового факультету стали: кафедра міжнародного права, яку очолив

видатний фахівець з міжнародного права професор Ігор Лукашук, і кафедра міжнародних відносин та міжнародного права від керівництвом професора Г. Цветкова. Кафедрою міжнародних економічних відносин завідував Олексій Єрьоменко.

Завдяки фахівцям історичного факультету створили ще одну кафедру — історії країн Азії, Африки та Латинської Америки. На ній працювали: професор Андрій Джеджула, доценти з кафедри нової та новітньої історії Василь Волковинський, Євген Енольський і я — Павло Кірпенко. Трохи пізніше прилучилися також доценти Ганна Зибіна (з Інституту історії НАН України) та Іван Коміренко.

У Гліба Миколайовича Цветкова була одна дуже важлива, я би сказав, визначальна риса — пошук професіоналів та їхнє плекання. Тому й факультет він створив високопрофесійний. Були ще дві кафедри — краси факультету: кафедра іноземних мов і кафедра російської мови, де працювали експертні викладачі-філологи.

Гліб Миколайович понад усе піклувався про кадровий склад факультету. Яскравим прикладом цього був Василь Кисіль та його доля. Вступив він на факультет після армії, походив із простої родини. Мене доля з ним звела, коли Василь був ще студентом першого курсу. Його талант дуже швидко став очевидним. Після закінчення навчання Василь Іванович вступив на аспірантуру. Я про це пишу, тому що неодноразово був свідком спільних зусиль Гліба Миколайовича й Ігоря Івановича, щоб забезпечити Василя житлом і залишити його працювати на факультеті. І їхні зусилля мали чудовий результат: країна одержала виняткового фахівця, вченого та практика, який, на жаль, рано пішов із життя.

З перших днів існування факультету Гліб Цветков дав усім непросте завдання: створити дружні, партнерські стосунки зі студентами, повагу і взаєморозуміння, плекати в них почуття любові до факультету. Результат навчання цьому сприяв — після закінчення університету випускники факультету одержували диплом, який відкривав великі кар'єрні можливості. І ті, хто через провинності поверталися додому без диплома (були відраховані), одразу відчули різницю. Вони писали слізні листи, просили дозволу приїхати й навіть довчитися за власний рахунок.

Гліб Цветков, професор, декан факультету міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка (1972–1978; 1980–1984 рр.) (© архів ННІМВ КНУ імені Тараса Шевченка)

Hlib Tsvietkov, Full Professor, Dean of the Faculty of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv (1972–1978; 1980–1984) (© archive of the Educational and Scientific Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv)

Багато уваги Г. Цветков надавав естетичному вихованню й розвитку наших студентів. Одного разу проходила персональна виставка народного художника України Олекси Фіщенка. Ми були з ним добре знайомі й домовились, що я приведу до нього на виставку наших студентів. Усе організували якнайкраще. Виставка була у виставочному павільйоні на Червоноармійській (нині — Велика Васильківська. — *Ред.*), недалеко від університету. Художник сам водив студентів виставкою, розкривав перед ними задум і зміст своїх робіт. Усі були задоволені. Глібу Миколайовичу це сподобалось, і ми такі виставки відвідували неодноразово. На факультеті навіть працював керівник художньої самодіяльності, музикант — майор у відставці. І ми мали що показати під час святкових концертів в університеті. Були музиканти, співаки, хлопці, що майстерно демонстрували прийоми єдиноборств, тоді це було маловідомою справою. А зараз я розповім таємницю. Наш музичний керівник наполегливо й неодноразово пропонував підготувати разом із ним програму романсів, де він акомпанує, а я співаю. Я рішуче відмовлявся: «Я їх навчаю, чергую в них у гуртожитку, виховую, я що, маю ще їх піснями веселити?». Визнаю, я діяв як сноб. Зараз жалкую, що відмовився. Цікавим міг бути вечір романсу. З роками я став більш поступливим. І вже будучи пенсіонером, на прохання моїх колег та студентів, двічі виходив перед ними на сцену і співав.

Гліб Миколайович був майстром оригінальних рішень й ідей. На випускних церемоніях у залі грав військовий духовий оркестр. Після виступу музикантів частували гарним обідом у залі для викладачів. Інший приклад: Гліб Миколайович запровадив спортивні змагання для працівників факультету на стадіоні Київського військового округу. Ми бігали, стрибали, відтискалися, підтягувались на перекладині. І хоч багато з нас були молодші за нього, він перемагав. Гліб Миколайович був людиною атлетичної статури, справжнім воїном, що пройшов усю війну 1941–1945 років. Він був відібраний для участі у знаменитому параді перемоги 1945-го.

Нестандартність особистості Гліба Миколайовича виявлялась в усьому. А як ми відзначали 8 Березня! Задля факультету Гліб Миколайович використовував свою популярність у місті, зокрема і як лектор-міжнародник. Ми це свято відзначали в Будинку кіно. Спочатку дивились фільм, який ще не вийшов на екрани кінотеатрів, а потім була святкова вечеря в ресторані. Звичайно, ми заздалегідь збирали гроші. Які це були вечори... У мене в пам'яті на все життя залишився один такий вечір. Спочатку ми переглядали новий чудовий фільм «Міміно», а потім була надзвичайно тепла й душевна вечеря.

Проїшли роки, нема Гліба Миколайовича, воїна-героя, вченого, дипломата, засновника факультету, керівника-романтика. Минули десятиліття, багато чого відбулося. А справа Цветкова жива на благо України. І це головне.

THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE FACULTY OF INTERNATIONAL RELATIONS UNDER THE LEADERSHIP OF HLIB TSVIETKOV

Abstract. The article describes Hlib Tsvietkov's contribution to establishing the Faculty (later Institute) of International Relations at Taras Shevchenko National University of Kyiv. The author explores the significance and role of this process in preparing diplomatic personnel, considering the decolonisation process in African countries and the increasing number of international students in the Soviet Union. The researcher demonstrates the structure and processes of forming the faculty, selecting qualified teaching staff, etc.

At the same time, the researcher reveals the role played by Hlib Tsvietkov in fostering friendly and partnership relations among students at the faculty. In addition to the importance of these relationships for students' education and career advancement, conflicts and difficulties arising from students' backgrounds and lifestyles are depicted.

Finally, the author portrays Hlib Tsvietkov as a master in addressing various tasks and situations. His ingenuity was evident in everything from participating in festive events and sports competitions to celebrating International Women's Day with colleagues or organising excursions for students. After all, he was not just a teacher but also a leader actively involved in ensuring the safety and tranquillity of the university community.

Keywords: Hlib Tsvietkov, faculty of international relations, diplomatic and political personnel, decolonisation, international student, dormitory, romance.